

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Давня та середньовічна історія України
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Навчально-науковий інститут права. Кафедра історії
Розробник(и)	Зякун Алла Іванівна, Дегтярьов Сергій Іванович
Рівень вищої освіти	Перший рівень вищої освіти, НРК – 6 рівень, QF-LLL – 6 рівень, FQ-EHEA – перший цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 2-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 1 кред. (30 год.) становить курсова робота, 80 год. становить контактна робота з викладачем (48 год. лекцій, 32 практичних занять)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Обов'язкова навчальна дисципліна для освітньої програми "Історія"
Передумови для вивчення дисципліни	Давня та середньовічна історія України (частина 1)
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є формування системи знань про становище українських земель в складі Великого Князівства Литовського та зміни, які відбулися внаслідок загарбання цих земель Польщею; передумови та причини виникнення українського козацтва, джерела його формування, особливості військово-політичної організації козацтва, військове мистецтво козаків, риси державності в устрої Запорозької Січі.

4. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1 Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі (частина 1). Зростання політичної могутності Великого князівства Литовського. Боротьба за оволодіння Галицько - Волинським князівством. Включення до свого складу Східної Волині, Чернігово-Сіверщини, Київщини і Поділля. Відносини з Золотою Ордою за князювання Ольгерда. Політика великих литовських князів на українських і біло-руських землях. Суспільно - політичний устрій держави. Спроби збереження української державності у складі Великого князівства Литовського. Соціальна структура. Церковне життя. Сільське господарство. Розвиток міст, ремесел і торгівлі. Експансія Польщі на українські землі.

Тема 2 Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі (частина 2). Кревська унія, її причини і наслідки. Розширення південних кордонів князівства. Боротьба проти наступу німецьких рицарів. Литовський князь Вітовт, його зовнішня і внутрішня політика. Ліквідація удільних князівств. Зміцнення Московської держави та її боротьба з Великим князівством Литовським за Чернігово-Сіверську землю. Напади татар на українські землі. Зміни в суспільно-політичному устрої Великого князівства Литовського. Великокнязівська Рада та її склад. Зростання ролі шляхти. Розвиток сільського господарства, ремесла, сільських і міських промислів. Зростання міст. Поширення магдебурзького права. Юридичне оформлення кріпосного права. Литовські Статути (1529, 1566, 1588 рр.). Устав на волоки. Форми соціального протесту мас.

Тема 3 Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. (частина 1). Зростання впливу Польщі на Литву. Місце українських магнатів і шляхти в політичному житті. Наступ католицизму. Православна церква. Люблінська унія. Утворення Речі Посполитої. Адміністративно-політичний устрій України у складі Речі Посполитої у другій половині XVI ст. Соціально-економічний розвиток України. Запровадження панщини. Колонізація Лівобережної України. Окатоличення та ополячення місцевої знаті. Виникнення братств. Криза православ'я. Брестська церковна унія.

Тема 4 Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. (частина 2). Походження, джерела поповнення і час виникнення козацтва. Причини, час і місце заснування першої Запорозької Січі. Зміни розташувань Січей. Посилення соціального і національно-релігійного гніту в Україні. Урядова політика по відношенню до козаків. Реєстрові козаки. Козацько-селянські повстання під проводом К. Косинського та С. Наливайка. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний, його заходи по державній і військовій організації Запорозької Січі. Повстання 1625 р. під проводом М.Жмайла. Повстання 1630—1631 рр. під орудою Т. Федоровича (Трясила). Іван Судима. Зруйнування Кодака. Козацьке повстання 1637—1639 рр. П. Бут, Я. Остряниця, Д. Гуня. Значення козацьких повстань. Наступ магнатів і шляхти на козацькі права і вольності. Спроба уряду взяти козаків під постійний контроль. Козацько-селянські повстання 20-30 років XVII ст. Ординація 1638 року.

Тема 5 Культурне життя й побут в Україні XV – середини XVII ст.

Умови національно-культурного відродження в Україні. Розвиток української мови. Пересопницьке Євангеліє. Освіта. Стан шкільної освіти в Україні. Острозька академія. Братські школи. Початок книгодрукування. Ш. Фіоль. Діяльність І. Федорова в Україні. Розвиток полемічної літератури. Продовження традицій літописання (Короткий Київський, Густинський літописи тощо). Тогочасні жанри літератури. Шкільна драма. Перші українські інтермедії. Вертеп. Усна пісенна народна творчість. Музика. Кобзарство. Церковний спів. Архітектура. Живопис. Книжкова мініатюра. Гравюра. Архітектура та образотворче мистецтво. Література і книгодрукування. Українське козацтво як носій особливих форм культури.

Тема 6 Запорозька Січ.

Формування суспільно-політичного устрою Запорозької Січі. Козацька адміністрація. Старшина, заможні козаки і козацька голота (сірома). Козацькі ради. Господарство, побут і звичаї козаків. Військове мистецтво. Духовний світ українського козацтва. Початок морських походів козаків у татарсько-турецькі володіння.

Тема 7 Козацька революція 1648-1657 рр.(частина 1).

Україна напередодні визвольної війни. Посилення національно-релігійного гноблення. Характер, рушійні сили і мета визвольної війни. Основні етапи війни. Перемоги під Жовтими Водами і Корсунем. Битва під Пилявцями. Облога Львова і Замостя. Зборівський договір. Молдавські походи козацтва. Битва під Берестечком. Білоцерківський мирний договір. Розгром польсько-шляхетського війська під Батогом, бої під Жванцями. Жванецька угода.

Тема 8 Козацька революція 1648-1657 рр.(частина 2).

Українсько-московські зв'язки в роки війни. Рішення земських соборів 1651 та 1653 рр. Березневі статті. Оцінка Переяславської угоди в історіографії. Відновлення війни з Польщею. Визволення Смоленщини та Білорусі. Бої в Україні. Другий похід Богдана Хмельницького на західноукраїнські землі. Вступ Швеції у війну з Польщею. Віленське перемир'я. Створення коаліції проти Польщі. Війна України в союзі з Семигородом.

Тема 9 Козацька держава (частина 1).

Програма розбудови Української держави. Ліквідація старого державного ладу і зародження української козацької держави її територія і столиці. Політико-адміністративний устрій.

Тема 10 Козацька держава (частина 2).

Органи влади. Збройні сили. Сподвижники Б. Хмельницького. Місце України в міжнародних відносинах тогочасної Європи. Зовнішня діяльність.

Тема 11 Козацька держава (частина 3).

Поділ на суспільні групи - стани. Господарсько-фінансова політика. Запорозька Січ у другій половині XVII ст. Запорозька Січ у складі Гетьманщини. Участь запорожців у війнах із Польщею, Османською імперією та Кримським ханством. Визволення полонених з турецько-татарської неволі. Кошовий отаман І. Сірко. Політика московського уряду щодо Запорозької Січі. Економічне життя на Запорозжі.

Тема 12 Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.) (частина 1).

Становище в Україні після смерті Б. Хмельницького. Обрання гетьманом І. Виговського. Основні напрямки його державної політики. Розбудова Української держави. Гадяцький договір 1658 р. Агресія Московської держави проти України. Конотопська битва 1659 р. Кінець гетьманства І. Виговського. Гетьманство Ю. Хмельницького. Переяславські статті 1659 р. Чуднівська кампанія та укладення нового українсько-польсько-го союзу. Поділ Гетьманщини на Правобережну та Лівобережну.

Тема 13 Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.) (частина 2).

Обрання гетьманом П. Тетері. Боротьба старшинських угруповань за владу. Чорна рада в Ніжині. Гетьманство І. Брюховецького. Московські статті 1665 р. Андрусівське перемир'я. Внутрішня й зовнішня політика гетьмана П. Дорошенка на Правобережжі. Гетьманство Д. Многогрішного. Глухівські статті. І. Самойлович. Заходи гетьмана щодо реорганізації державного життя Лівобережної Гетьманщини. Військово-політичний союз П. Дорошенка з Туреччиною. Бучацький мирний договір. Зречення гетьманства П. Дорошенком. Друге гетьманування Ю. Хмельницького. Чигиринські походи. Занепад Правобережної України. Бахчисарайський мирний договір 1681 р. «Вічний мир» 1686 р. Кримський похід 1687 р.

Тема 14 Доба гетьмана І. Мазепи (частина 1).

Наступ на політичну автономію України. Обрання гетьманом Івана Мазепи. "Коломацькі статті". Зміцнення влади козацької старшини. Соціальна політика І. Мазепи. Основні напрямки економічної політики, та культурно-просвітницької діяльності І. Мазепи. Взаємини гетьмана і Запорозжя.

Тема 15 Доба гетьмана І. Мазепи (частина 2).

Україна на початку Північної війни. Участь українських полків у воєнних діях на землях Московії, Прибалтики і Речі Посполитої. Похід Карла XII в Україну. Перехід І. Мазепи на бік Карла XII. Здобуття і знищення Батурина московськими військами. Приєднання запорожців на чолі з К. Гордієнком до шведсько-українського союзу. Укладення українсько-шведського договору. Зруйнування Чортомлицької Січі. Полтавська битва 1709 р. І. Мазепа, його місце і роль в українському національно-визвольному русі. Гетьман П. Орлик та його Конституція України. Перша політична еміграція українців до Західної Європи. Похід П. Орлика у Правобережну Україну. Спроби П. Орлика утворити антимосковську коаліцію із західноєвропейських держав.

Тема 16 Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики (частина 1).

Посилення, колоніальної політики Російської імперії щодо України. Царський терор в Україні після Полтавської битви. Гетьман І. Скоропадський. Решетилівські статті 1709 р. Заходи Петра І, спрямовані на обмеження державних прав України і русифікацію її населення; підлив економіки Гетьманщини. Утворення першої Малоросійської колегії, її завдання і функції. Правління наказного гетьмана П. Полуботка. Боротьба козацької старшини за відновлення державних прав України. Зміцнення української державності за гетьманування Д. Апостола. «Рішительні пункти» 1728 р. Заснування Нової Січі.

Тема 17 Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики (частина 2).

Правління Гетьманського уряду. Останній гетьман України К. Розумовський та його реформи.

Тема 18 Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст. (частина 1). Українська колонізація земель у верхів'ях Псла, Ворскли, Сіверського Дінця. Заснування і розвиток слобідських міст. Сільське господарство і поземельні відносини Лівобережної Гетьманщини та Слобідської України. Соціальна структура населення. Розвиток ремесел, промислів, торгівлі. Зростання міст.
Тема 19 Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст. (частина 2). Утворення слобідських полків. Особливості адміністративно-територіального устрою Слобожанщини. Обмеження козацького самоврядування на Слобожанщині в XVIII ст.
Тема 20 Ліквідація української козацької державності (частина 1). II Малоросійська колегія. Діяльність П. О. Рум'янцева. Ліквідація полково-сотенного та судового устрою Гетьманщини. Перетворення її в провінцію Російської імперії. Закріпачення селян Лівобережної та Слобідської України. Поширення на українську козацьку старшину прав російського дворянства.
Тема 21 Ліквідація української козацької державності (частина 2). Російсько-турецька війна 1768—1774 рр. та участь у ній українських козаків. Приєднання Криму до Росії. Ліквідація Запорозької Січі. Розправа російського уряду над козацькою старшиною. П. Калнишевський. Заснування Задунайської Січі. Військо вірних козаків (Чорноморське козацьке військо). Участь Чорноморського козацького війська в російсько-турецькій війні 1787—1791 рр. Ясський мирний договір 1791 р. та його значення для України. Заселення Південної України. Заснування нових міст.
Тема 22 Правобережна Україна у XVIII ст. Становище Правобережної України та західноукраїнських земель. Посилення визвольної боротьби. С. Палій. Адміністративний устрій і становище західноукраїнських земель. Гайдамацький рух, його причини, характер, розмах. Коліївщина. Західноукраїнські землі під чужоземним гнітом. Релігійні відносини. Занепад братств. Рух опришків. Закарпаття під владою угорських феодалів. Перехід Закарпаття під владу Австрії. Буковинські землі в складі Молдавського князівства. Поширення на Буковину влади Австрії. Участь Росії та Австрії в поділах Польщі. Приєднання Київщини, Поділля, Брацлавщини й Волині. Включення Правобережжя в загальноімперську систему. Колоніальна політика російського царизму на Правобережній Україні.
Тема 23 Культура України у другій половині XVII – XVIII ст. (частина 1). Основні риси українського Просвітництва. Особливості розвитку культури. Ставлення царизму до української культури. Відтік представників інтелектуальної еліти з українських земель до Росії. Розвиток освіти і наукових знань. Києво-Могилянська академія. Г. Сковорода. Літописи С. Величка, Г. Граб'янки.
Тема 24 Культура України у другій половині XVII – XVIII ст. (частина 2). Феномен українського бароко. Українська література др. пол. XVII – XVIII ст. Книгодрукування. Бароко в українській архітектурі, скульптурі та живописі. Музичне та театральне мистецтво.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Визначати особливості суспільно-політичного, економічного, культурного розвитку литовсько-польської доби, періоду козацької державності.
РН2	Аргументувати та показувати зв'язки між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
РН3	Аналізувати та визначати відмінності історіографічних поглядів.
РН4	Працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
РН5	Логічно висловлювати і обґрунтовувати свої думки; робити узагальнюючі висновки. Вибирати дискусійні питання, теоретично пояснювати, критично осмислювати та порівнювати факти, явища, події.

6. Роль навчальної дисципліни у досягненні програмних результатів

Програмні результати навчання, досягнення яких забезпечує навчальна дисципліна.
Для спеціальності 032 Історія та археологія:

ПР1	Знати найважливіші факти історичного минулого українського народу і історії людства загалом, а також мати більш глибокі знання про певний історичний період або проблему.
ПР2	Розуміти контекст і причини відповідних історичних подій і використовувати ці знання у професійній діяльності.
ПР3	Знати основні підходи до вивчення вітчизняної та світової історії, принципи і методи історичного пізнання, основні типи і види історичних джерел.
ПР5	Вміти працювати з письмовими, речовими, етнографічними, усними, архівними та іншими історичними джерелами.
ПР12	Здійснювати комунікацію з професійних питань з представниками наукових, громадських, релігійних і національно-культурних організацій та спільнот.

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі (частина 1).
Лк1 "Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі" (денна) Перехід земель України-Русі під владу литовських князів. Зміни у соціальній структурі. Державний устрій. Литовські статuti.
СЗ1 "Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі (Частина 1)" (денна) Утворення Литовського князівства. Поширення влади литовських князів на українській землі. Система організації влади у ВКЛ. Станова система ВКЛ. «Литовський статут» як кодекс середньовічного права: передумови прийняття, зміст статутів та їх значення.
Тема 2. Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі (частина 2).

Лк2 "Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі" (денна) Зародження козацтва. Відносини з Кримом. Литовсько-польські відносини.
С32 "Українські землі у складі Великого князівства Литовського та Польщі (Частина 2)" (денна) Боротьба за владу у ВКЛ. Кревська унія: передумови, зміст та значення для українських земель. Зовнішня політика Вітовта. Городельська унія: передумови, зміст та наслідки. Соціально-економічний розвиток українських земель наприкінці XIV – у першій половині XVI ст. Фільваркове господарство. Передумови та причини формування українського козацтва.
Тема 3. Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. (частина 1).
Лк3 "Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст." (денна) Люблінська унія: передумови і наслідки. Релігійні відносини. Берестейська унія. Суспільно-політичне становище українського народу після уній.
С33 "Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. (Частина 1)" (денна) Зростання впливу Польщі на Литву. Люблінська унія: передумови, зміст та наслідки для України. Посилення соціально-економічного гніту в кінці XVI – першої половини XVII ст. Національно-релігійні відносини в Речі Посполитій. Берестейська унія: передумови, зміст та наслідки. Урядова політика по відношенню до козаків. Формування реєстрового козацтва його структура.
Тема 4. Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. (частина 2).
Лк4 "Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст." (денна) Реєстрове козацтво. Козацько-селянські повстання наприкінці XVI – на початку XVII ст.
С34 "Українські землі у другій половині XVI – першій половині XVII ст. (Частина 2)" (денна) Козацько-селянські повстання під керівництвом К. Косинського та С. Наливайка. Козацько-селянські повстання М. Жмайла, Т. Трясила, І. Сулими. Козацько-селянські повстання 1637-1638рр. під керівництвом П. Бута (Павлюк), Д. Гуні, Я. Остряниці. «Статті для заспокоєння руського народу» 1633 р. та Ординація 1638 р.
Тема 5. Культурне життя й побут в Україні XV – середини XVII ст.
Лк5 "Культурне життя й побут в Україні XV – середини XVII ст." (денна) Освіта і наука. Література. Музика і театр. Архітектура й образотворче мистецтво.

С35 "Культурне життя й побут в Україні XV – середини XVII ст." (денна) Особливості Ренесансу в українській культурі. Освітні традиції на українських землях. Острозький тримовний ліцей. Діяльність єзуїтів на українських землях. Братський рух в Україні та його значення. Книгодрукування та література: полемічна, перекладна, народний епос. Зародження театрального мистецтва: вертеп та драма. Живопис: іконопис, парсуна, книжкова мініатюра. Скульптура.
Тема 6. Запорозька Січ.
Лк6 "Запорозька Січ" (денна) Адміністративно-територіальний устрій. Військові походи запорожців. Традиції та соціально-економічне життя.
С36 "Запорозька Січ." (денна) Теорії походження українського козацтва. Заснування Запорозької Січі. Зміни розташувань Січей. Територіально-господарський та військовий поділ Січі їх особливості. Військово-політичний устрій Січі. Військове мистецтво козаків. Доба морських походів. Побут і звичаї козаків. Духовний світ українського козацтва.
Тема 7. Козацька революція 1648-1657 рр.(частина 1).
Лк7 "Козацька революція 1648-1657 рр." (денна) Причини війни. Військові події та дипломатія Б. Хмельницького 1648-1653 рр..
С37 "Козацька революція 1648-1657 рр. (Частина 1)" (денна) Соціально-економічний та національно релігійний стан України напередодні визвольної війни. Характер, рушійні сили і мета визвольної війни. Основні етапи війни. Підготовка козацтва до повстання. Хід та основні події козацько-польського протистояння 1648-1649 рр. Формування нової мети війни. Хід та основні події козацько-польського протистояння 1650-1651 рр. Хід та основні події козацько-польського протистояння 1652-1653 рр.
Тема 8. Козацька революція 1648-1657 рр.(частина 2).
Лк8 "Козацька революція 1648-1657 рр." (денна) Переяславська угода 1654 р. та її наслідки. Березневі статті. Військові дії у Білорусії. Віленська угода. Дипломатія Б. Хмельницького 1654 -1657 рр.
С38 "Козацька революція 1648-1657 рр. (Частина 2)" (денна) Відносини козацтва з князівствами пропольської коаліції. Молдавські походи. Козацько-московські дипломатичні відносини в ході війни. Переяславська Рада. Військові дії козацтва у 1654-1657 рр. Загострення відносин з Москвою. Формування антипольської коаліції держав. Значення козацької революції для України та Європи.
Тема 9. Козацька держава (частина 1).
Лк9 "Козацька держава" (денна) Територія і кордони. Політико-адміністративний устрій.
Тема 10. Козацька держава (частина 2).

Лк10 "Козацька держава" (денна) Управлінський апарат козацької держави.
Тема 11. Козацька держава (частина 3).
Лк11 "Козацька держава" (денна) Соціальна структура Гетьманщини. Традиції та повсякденне життя старшини.
С39 "Козацька держава" (денна) Ліквідація польського державного ладу і зародження української козацької держави. Її територія і столиці. Територіально-адміністративний поділ Гетьманщини. Станова система Гетьманщини. Органи влади та правова система Гетьманщини. Господарсько-фінансова політика. Дипломатична діяльність. Збройні сили.
Тема 12. Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.) (частина 1).
Лк12 "Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.)" (денна) Гетьманування І. Виговського та його дипломатія. Московсько-українська війна 1658-1659 рр. Гетьман Ю. Хмельницький та розділ України-Гетьманщини.
Тема 13. Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.) (частина 2).
Лк13 "Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.)" (денна) Лівобережна Україна у 1663-1687 рр. Правобережжя Гетьманщини у 1663-1687 рр. Об'єднання України-Гетьманщини.
С310 "Епоха «Руїни» (1658-1687 рр.)" (денна) Боротьба за владу після смерті Б. Хмельницького. Зовнішня та внутрішня політика І. Виговського. Ю. Хмельницький. Розкол України на Лівобережжя і Правобережжя. Початок «Руїни». Гетьмани І. Сомко, П. Тетеря та І. Брюховецький. Україна у політичних планах Польщі, Московії і Туреччини. Андрусівський мир. Гетьман Петро Дорошенко. Гетьмани Дем'ян Многогрішний та Іван Самойлович. Подальше обмеження автономії України. Чигиринські походи (1677-1678). Бахчисарайська угода. "Вічний мир" і остаточне закріплення поділу України.
Тема 14. Доба гетьмана І. Мазепи (частина 1).
Лк14 "Доба гетьмана І. Мазепи" (денна) Прихід до влади. Внутрішня політика. Соціальні відносини. Українсько-московські відносини.
Тема 15. Доба гетьмана І. Мазепи (частина 2).
Лк15 "Доба гетьмана І. Мазепи" (денна) Зовнішня політика гетьмана І. Мазепи. Союз зі Швецією. Роль І. Мазепи у розбудові української культури і державності. Послідовник І. Мазепи: Пилип Орлик.

С311 "Доба гетьмана І. Мазепи" Політичний курс І. Мазепи після прийняття "Коломацьких статей". Соціально-економічна політика І. Мазепи. Становище селян, міщан, козацької старшини і рядових козаків. Україна на початку Північної війни. Таємна дипломатія І. Мазепи. Козацько-шведський союз та його наслідки для України. Руйнування Запорізької Січі: причини та наслідки. Боротьба за владу після смерті І. Мазепи. Гетьман Пилип Орлик та його "Конституція".
Тема 16. Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики (частина 1).
Лк16 "Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики" (денна) Внутрішня і зовнішня політика І. Скоропадського. Становище козацтва. Малоросійська колегія 1722-1727 рр. Відновлення гетьманства. Політика Д. Апостола.
Тема 17. Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики (частина 2).
Лк17 "Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики" (денна) Правління гетьманського уряду (1734-1750 рр.). Політика гетьмана К. Розумовського.
С312 "Українська державність і суспільство в умовах російської колоніальної політики" (денна) Обрання гетьманом І. Скоропадського. Обмеження царизмом автономії України. Діяльність першої Мало-російської колегії на чолі з С. Вельяміновим. Реформаційна діяльність гетьмана Д. Апостола. Відновлення Запорозької Січі. Участь козацтва в російсько-турецькій війні. Колоніальна політика російського уряду на Україні. Діяльність «Правління гетьманського уряду». К. Розумовський та «золота осінь» українського козацтва.
Тема 18. Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст. (частина 1).
Лк18 "Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст." (денна) Заселення Слобідської України. Перші поселення. Адміністративно-територіальний устрій. Соціальна структура.
Тема 19. Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст. (частина 2).
Лк19 "Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст." (денна) Система управління та суду. Участь слобідських козаків у військових походах та повстаннях
С313 "Слобідська Україна наприкінці XVII – у XVIII ст." (денна) Заселення Слобожанщини в другій половині XVII століття. Особливості адміністративно-територіального устрою. Слобідські козацькі полки. Управлінський апарат. Соціально-економічний розвиток Слобожанщини у другій половині XVII-XVIII ст. Обмеження та ліквідація ко-зацького самоврядування на Слобожанщині у XVIII ст.

Тема 20. Ліквідація української козацької державності (частина 1).
Лк20 "Ліквідація української козацької державності" (денна) Ліквідація інституту гетьманства. Друга Малоросійська колегія. Запоріжжя після 1734 р. Ліквідація Запорозької Січі.
Тема 21. Ліквідація української козацької державності (частина 2).
Лк21 "Ліквідація української козацької державності" (денна) Інкорпоративна політика російського уряду на Лівобережжі України наприкінці XVIII ст. Скасування козацького устрою.
СЗ14 "Ліквідація української козацької державності" (денна) Ліквідація гетьманського правління: передумови та наслідки. Діяльність другої Малоросійської колегії. Ліквідація Запорізької Січі: передумови та наслідки. Остаточна ліквідація автономії Гетьманщини. Реформи Катерини II на українських землях. Особливості заселення Південної України. Виникнення чорноморських портів і міст.
Тема 22. Правобережна Україна у XVIII ст.
Лк22 "Правобережна Україна у XVIII ст." (денна) Церковна унія в Галичині. Гайдамацький рух. Коліївщина. Опришки. Поділи Речі Посполитої. Включення Правобережної України до складу Російської імперії.
СЗ15 "Правобережна Україна у XVIII ст." (денна) Правобережна Україна під чужоземним гнітом. Адміністративний устрій і становище західноукраїнських земель. Гайдамацький рух, його причини, характер, розмах. Коліївщина. Полонізація православної шляхти. Релігійні відносини. Занепад братств. Рух опришків. Закарпаття під владою угорських феодалів. Перехід Закарпаття під владу Австрії.
Тема 23. Культура України у другій половині XVII – XVIII ст. (частина 1).
Лк23 "Культура України у другій половині XVII – XVIII ст." (денна) Освіта і наука. Література. Козацькі літописи.
Тема 24. Культура України у другій половині XVII – XVIII ст. (частина 2).
Лк24 "Культура України у другій половині XVII – XVIII ст." (денна) Музика і театр. Архітектура та містобудування. Образотворче мистецтво.
СЗ16 "Культура України у другій половині XVII – XVIII ст." (денна) Початкова та вища освіта на Україні в XVIII ст. Освітня та культурно-просвітницька діяльність Києво-Могилянської колегії. Розвиток наукових знань. Занепад книгодрукування. Відновлення традиції літописання. Особливості українського бароко. Нові жанри в живописі: світський портрет та «народна картина». Музична освіта в Україні.

НД1	Підготовка до семінарських занять за темами 1-16
НД2	Розроблення нотаток до лекцій
НД3	Написання та захист курсової роботи

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Проблемні лекції
МН2	Метод демонстрацій
МН3	Семінар опитування

Лекції надають студентам теоретичну основу знань про політичну, економічну, соціальну та культурну історію українських земель в XIV - XVIII ст. (РН 1). Лекції доповнюються семінарськими заняттями, які надають студентам можливість аналізувати та критично оцінювати набуті теоретичні знання. (РН 2 та РН 3). Написання курсової роботи передбачає ідентифікацію студентами історичної термінології та фактажу за часовими та територіальними ознаками. (результати навчання РН 1, РН 2, РН 3). Самостійному навчанню сприятиме підготовка до семінарських занять та робота над курсовою роботою.

Під час семінарів в розгляді та обговоренні проблемних питань української історії студенти розвиватимуть навички комунікативного спілкування, критичного та аналітичного мислення.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Шкала оцінювання ECTS	Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання
A	Відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок	5 (відмінно)	$90 \leq RD \leq 100$
B	Вище середнього рівня з кількома помилками	4 (добре)	$82 \leq RD < 89$
C	Загалом правильна робота з певною кількістю помилок	4 (добре)	$74 \leq RD < 81$
D	Непогано, але зі значною кількістю недоліків	3 (задовільно)	$64 \leq RD < 73$
E	Виконання задовольняє мінімальні критерії	3 (задовільно)	$60 \leq RD < 63$
FX	Можливе повторне складання	2 (незадовільно)	$35 \leq RD < 59$
F	Необхідний повторний курс з навчальної дисципліни	2 (незадовільно)	$0 \leq RD < 34$

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Опитування та усні коментарі викладача за його результатами
МФО2	Обговорення та самокорекція виконаної роботи студентами
МФО3	Перевірка та оцінювання письмових завдань
МФО4	Самооцінка поточного тестування

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)
МСО2	Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)
МСО3	Ситуативні завдання (усне опитування або письмове обґрунтування)
МСО4	Підсумковий контроль: екзамен
МСО5	Написання за захист курсової роботи

Контрольні заходи:

2 семестр		100 балів
МСО1. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		10
	2x5	10
МСО2. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
	2x10	20
МСО3. Ситуативні завдання (усне опитування або письмове обґрунтування)		30
		30
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен		40
		40

Контрольні заходи в особливому випадку:

2 семестр		100 балів
МСО1. Поточні контрольні роботи (проміжний модульний контроль)		10
	2x5	10
МСО2. Виконання пошуково-дослідного завдання (підготовка, презентація, захист)		20
	2x10	20
МСО3. Ситуативні завдання (усне опитування або письмове обґрунтування)		30
		30
МСО4. Підсумковий контроль: екзамен		40
		40

Курсова робота:

2 семестр		100 балів
МСО5. Написання за захист курсової роботи		100
	виклад теоретичного матеріалу	50
	захист	40
	бібліографічне оформлення	10

Форма підсумкового контролю – іспит, що проводиться у письмовій формі за тестовими технологіями 40 балів.

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Мультимедіа, відео- і звуковідтворювальна, проєкційна апаратура (відеокамери, проєктори, екрани, смартдошки тощо)
ЗН2	Графічні засоби (історичні карти, схеми, плакати тощо)

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	4957 Методичні вказівки до семінарських занять із дисципліни «Давня та середньовічна історія України». Частина 2 / укладачі: С. І. Дегтярьов, А. І. Зякун. Суми : Сумський державний університет, 2021. 62 с.
2	Історія України: підручник / О. Д. Бойко. 6-те вид., стереотип. Київ : Академвидав, 2016. 720 с. + Гриф МОН.
3	Історія української культури. / За ред. В. Качкана. Київ. 2016. 368 с.
4	Історія України: підручник / В. А. Качкан, В. М. Левандовський, О. Б. Величко та ін. ; за ред. В.А. Качкана. 2-ге вид. Київ. 2018. 360 с. + Гриф МОЗ.
5	Зовнішня політика України: історія та сучасність : курс лекцій / О. В. Борисова. Київ: Кондор, 2017. 344 с.
Допоміжна література	
1	Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2013. 991 с.
2	Лазарович М. Історія України. Навч. посіб. для вищ. навч. закл. Київ 2013. 685 с.
3	Скельчик С. Історія України: становлення модерної нації / За ред. М. Климчука; Авториз. пер. з англ. А. Цимбал. Київ: Laurus, 2011. 376 с.
4	Історія України [Текст] : навч.-метод. посіб. / Н. М. Левицька, В. О. Колосюк, С. Б. Буравченкова та ін. Київ: Кондор, 2015. 336 с.
5	Історія України: хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. К.: Наук. думка, 2013. 1056 с.
6	Корогод Г., Грובה В. Перша Конституція України. Пилип Орлик і його діяльність в еміграції. Навч. посіб. Суми: Університетська книга. 2011. 128 с.

7	Віленський договір 1656р. Східноєвропейська політична криза і Федорук Я. Україна у середині XVII століття Віленський договір 1656р. Східноєвропейська політична криза і Україна у середині XVII століття. / Монографія. Київ. 2011. 704 с.
8	сторія України [Текст] : навчальний посібник / Р. І. Філіппенко, Н. М. Савченко, С. М. Куделко, О. К. Малютіна; за ред. С. М. Смоленського. Київ : Алерта, 2013. 352 с.
9	Історія держави і права України [Текст] : підручник / В. Д. Гончаренко, В. М. Єрмолаєв, В. О. Рум'янцев та ін. ; за ред. В.Д. Гончаренка. Харків : Прапор, 2013. 704 с.
Інформаційні ресурси в Інтернеті	
1	Літописи [Електронний ресурс].- URL: http://litopys.org.ua/links/inlitop.htm
2	Ім'я Івана Мазепи: минуле, сьогодення, майбутнє.- URL: http://www.mazepa.name/
3	Національна історична бібліотека України.- URL: https://nibu.kyiv.ua/
4	Е-ДЖЕРЕЛА: ЕЛЕКТРОННИЙ КОРПУС ПУБЛІКАЦІЙ ДОКУМЕНТІВ І ПАМ'ЯТОК. РАННІЙ НОВИЙ ЧАС.- URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe
5	Borowiak A. Powstanie kozackie 1638. Zabrze: Inforteditons, 2010. — 167 s. - URL: https://www.twirpx.com/file/2216562/